

29.01.2024

Utredning: Nedleggelse av skoledelen ved Osen oppvekstsenter

Innhold

Forord.....	2
1. Bakgrunnskunnskap	3
1.1 Skole i Osen	3
1.2 Samfunnet er i endring.....	3
1.3 Skolens betydning i lokalsamfunnet.....	3
2. Skolestørrelse	5
2.1 Elevtallsutviklingen ved skoledelen av Osen oppvekstsenter	5
2.2 Faglig begrunnelse.....	6
2.3 Internasjonal forskning.....	6
2.4 Læringsresultater	6
2.5 Elevenes psyko-sosiale læringsmiljø	7
2.6 Barnets beste-vurdering.....	7
2.7 Profesjonsfelleskap- kompetanse	8
3.0 Økonomi	9
3.1 Budsjett 2024	9
3.2 Driftskostnader	9
3.3 Mulighetsrommet- økonomi	10
4. Skoleskyss	11
4.1 Endring av kretsgrenser/inntaksområde.....	11
5. Barnehage.....	12
5.1 Opprettholdelse av barnehagen i Osen	12
6. Medvirkning og dialog	12
6.1 Møte med Foreldrerådsutvalget (FAU) den 05.01.2024	12
6.2 Møte med elevrådet den 05.01.2024	13
6.3 Møte med personalet.....	14
6.4 Drøfting med de hovedtillitsvalgte.....	14
7. Konklusjon	14
8. Referanser	15

Forord

Utredning: Nedleggelse av Osen oppvekstsenter

I kommunestyremøte den 13.12.23 ble følgende omstillingsvedtak vedtatt utredet:

Med 11* elever på skolen fra høsten 2023 og med prognose for ytterligere nedgang anses ikke det psykososiale skolemiljøet lenger å være forsvarlig. Det foreslås derfor at det iverksettes en utredning om nedlegges av skoledelen ved Osen oppvekstsenter. Prosessen bør også inneholde det å se på alternative løsninger for fortsatt barnehagedrift. Det kan eventuelt også bety en privat familiebarnehage.

Utrede nedleggelse av skoledelen ved Osen Oppvekstsenter skal følge Utdanningsdirektoratets retningslinjer for slike prosesser.

Det legges opp til en prosess der elevene ved Osen oppvekstsenter eventuelt overføres ÅBUS fra høsten 2024.

*Elevtallet ble fra og med 1. januar redusert til 10.

1. Bakgrunnskunnskap

1.1 Skole i Osen

Det har siden slutten av 1700 - tallet vært drevet skole i ulike former i Osen. Fastskoleprinsippet ble innført som en del av skoleloven fra 1860. Alle bygder skulle deles inn i skolekretser med hver sin kretsskole. Skoleplikten var for barn fra 8 til 13 år. I 1867 ble skolebygningen i Vika ferdig og Osen fikk fast skole. Osen ble lagt inn under Åmot i 1880. I 1896 ble det nye skolehuset på Vika fullført. Slemdalen fikk skolehus i 1895, Valmen i 1938 og Osdalen fikk skolehus i 1912.

Osen nye sentralskole

Osen sentralskole ble bygd i 1952 som en 7- årig framhaldsskole. Våren 1972 ble det for alvor satt i gang arbeid med å få lagt hele ungdomsskolen til Osen. Tilbygget til skolen ble påbegynt våren 1975 og tatt i bruk i februar 1976. Den første 9.- klassen gikk ut av Osen skole i 1977.

Elevtallet våren 1970 var på 105 elever fordelt på 7 årskull. I 1980 var elevtallet totalt på 121 elever fordelt på 9 årskull.

Fra og med skoleåret 2003-2004 ble ungdomstrinnet ved skolen lagt ned. Elevtallet på barnetrinnet var totalt 32 dette året. Nedgangen har dessverre fortsatt slik tallene nedenfor viser.

1.2 Samfunnet er i endring

Åmotsamfunnet i dag er svært forskjellig fra det samfunnet skolebarnas foreldre og besteforeldre vokste opp i. Sentralisering og nye kommunikasjonsmåter endrer måten vi lever på i stadig økende tempo. Bosettingsmønstre, bygg og annen infrastruktur endrer seg lite og sakte. Sammensetningen av befolkningen endrer seg også raskt. Vi blir flere eldre, og det fødes færre barn. Og slik er det også i mange av våre nabokommuner, og i det meste av Europa.

Formålet med kommunen er primært å gi gode tjenester til innbyggerne. Og det betyr også gode skoler og barnehager. En bærekraftig kommune må balansere hensynet til naturen, til sosiale forhold for innbyggerne, og forholdet til økonomisk bæreevne.

Vi står i dag med en infrastruktur i oppvekstsektoren bygd i en annen tid, med andre kommunikasjonsstilbud, og med helt andre barnetall enn det vi skal planlegge for de neste årene.

For Åmot kommune er urbaniseringen en utfordring fordi vi blir stadig færre unge og færre folk i arbeid, og stadig flere pensjonister og eldre. Det betyr økt press på kommunens helsetjenester, samtidig som inntektene til kommunen synker. Dersom tjenestenivået overfor hver innbygger i kommunen, skoleelev som sykehjemsbeboer, skal videreføres på samme nivå som i dag, må vi organisere oss slik at vi kan møte fremtidens tjenestebehov med bakgrunn i endret demografi.

1.3 Skolens betydning i lokalsamfunnet

Telemarksforskning gjennomførte en skolestrukturutredning i Stange kommune i 2014. Der vurderes konsekvenser av endret skolestruktur, blant annet bosetning og attraktivitet. Utredningen finner ikke støtte i forskningslitteraturen for at bygda «dør» dersom skolen legges ned. Det er imidlertid vanskelig å si hva som påvirker lokalsamfunnet og tilflytting på lang sikt.

«Dersom befolkningen tynnes ytterligere ut etter skolenedleggelse, er det vanskelig å påvise at det skyldes nedleggelsen eller om det er et resultat av en utvikling som ville skjedd uansett».

Det vises til undersøkelser som sier at i bygder der skolen blir lagt ned og det er lang vei til skolen, stagnerer gjerne befolkningsutviklingen. I slike bygder er det gjerne utflytting, lite tilflytting og på sikt forgubbing og uttynning. Men det understrekes at en slik utvikling sjelden skyldes skolenedleggelsen, men heller forhold knyttet til arbeidsmarkedet, næringsutvikling og befolknings sammensetning. Når skolenedleggelse kommer på toppen, forsterker det en allerede påbegynt nedgang i befolkningen.

Østlandsforskning v/ Alnes og Lauritzen utarbeidet i 2015 et notat for Lillehammer kommune i forbindelse med utredning av barnehage- og skolestruktur i kommunen. Oppsummert beskrives det at:

«Det er en redsel for at tilhørigheten og fellesskapsfølelsen, at den kollektive sosiale kapitalen i et nærmiljø og lokalsamfunn skal forsvinne, som preger motargumentene mot endringer av skolestrukturen hvor nedleggelse av skoler kan være et alternativ. Hvor store konsekvenser en eventuell endring av skolestrukturen får, avhenger av flere forhold som hvordan skolen samhandler med lokalsamfunnet og hvor «robust» lokalsamfunnet og nærmiljøet i utgangspunktet er, og hvorvidt sosiale og kulturelle aktiviteter vil fortsette som før (Hagen et al, 2010).»

Det poengteres at konsekvenser av skolenedleggelse må vurderes i sammenheng med andre prosesser og forhold i arbeidsmarkedet, næringsstrukturen og befolknings sammensetningen. Spesielt betyr arbeidsmarkedet mye for bosetting og flytting.

Tilsvarende konkluderer Norsk senter for bygdeforsknings litteraturgjennomgang med at skolenedleggelse ikke automatisk medfører avgjørende negative konsekvenser for lokalsamfunnet. Kort sagt: *«Det kommer an på»*. Blant annet handler dette om at den rollen skolen har i lokalsamfunnet vil være avgjørende for de samfunnsmessige konsekvensene av en eventuell endring i skolestrukturen. Østlandsforskning skriver i sin oppsummering at mye av stedsidentiteten i et lokalsamfunn kan opprettholdes gjennom en videreføring av aktiviteter i og rundt den tidligere skolens lokaler, for eksempel som barnehage, klubbhus, grendehus, og også private skoler. Selv om skolen brukes til nye formål kan aktiviteter som 17. mai-feiringer og ulike arrangementer fortsette for å opprettholde nærmiljøet og lokalsamfunnet som en viktig kilde til innbyggernes sosiale kapital. I mange tilfeller vil dette avhenge av frivillig initiativ. I beste fall kan dermed en skolenedleggelse bidra til mobilisering i grenda, og faktisk danne grunnlag for økt engasjement, og slik styrke den lokalt forankrede ansvarsfølelsen.

I samtale med representanter fra FAU har vi fått forståelse for at skolen i liten grad benyttes som en samlingsplass utenom skoletiden. Osen har et eget forsamlingshus, Osvang, som er en naturlig samlingsplass for befolkningen i Osen.

2. Skolestørrelse

Vurderingen av skolestørrelse, og hva som er definisjonen på «store» og «små» skoler, varierer sterkt fra land til land og region til region, samt fra undersøkelse til undersøkelse.

Statistisk Sentralbyrå (SSB) kategoriserer norske grunnskoler etter tre størrelser:

- Små skoler – mindre enn 100 elever
- Mellomstore skoler – mellom 100 og 299 elever
- Store skoler – mer enn 300 elever

Denne inndelingen legges i det følgende til grunn for våre betegnelser små, mellomstore og store skoler. Når vi i det videre henviser til noen norske og internasjonale forskningsresultater som gjelder sammenhengen mellom størrelse og kvalitet, er det viktig å ha klart for seg at norsk forskning stort sett forholder seg til SSBs størrelseskategorisering, mens internasjonal forskning definerer små, mellomstore og store skoler med helt andre tall. Internasjonalt defineres skoler opp til 300 elever på barnetrinnet og 900 på videregående nivå som små skoler.

2.1 Elevtallsutviklingen ved skoledelen av Osen oppvekstsenter

Skoleåret 2023/24: Skolen har 10 elever, som fordeler seg slik:

Klassetrinn	Antall elever
1	1
2	2
3	2
4	0
5	1
6	2
7	2

Elevtallsutviklingen fra 2014- 2023 ved Osen oppvekstsenter (skole)

(Tall hentet fra GSI)

2014/15	2015/16	2016/17	2017/18	2018/19	2019/20	2020/21	2021/22	2022/23
18	20	17	16	17	17	14	18	15

Antall elever de kommende årene, forutsatt at det hverken skjer til- eller fraflytning eller skolebytte

Skoleåret	Skoleåret	Skoleåret	Skoleåret
2024/25	2025/26	2026/27	2027/28
9	7	8	8

Det er dessverre ingen signal om at elevtallsutviklingen vi bedre seg i årene fremover. Her baserer vi oss på de erfaringstall som viser at elevtallet gjennomgående i mange år har vært svært lavt, noe som også ser ut til å vedvare videre dersom skolen skal opprettholdes.

2.2 Faglig begrunnelse

I denne utredningen nøyer vi oss med å benevne to av de største trekkene knyttet til diskusjoner om skolenedleggelse:

De senere år er vi blitt stadig mer opptatt av å måle læringsresultatene til elevene våre. Når disse stilles opp mot den økonomiske innsatsen til driften av skolen, har samfunnsøkonomer gjort studier hvor de ser på skolen som enhver annen produksjonsvirksomhet der innsatsen måles i forhold til resultatet. Disse studiene peker på at hvordan en velger å stimulere primærinnsatsen, det vil si opplæringen av elevene, må få konsekvenser for hvordan en velger å organisere virksomheten. I denne konteksten tar ikke forskerne hensyn til lokalsamfunnsutvikling, da det anses som å være en sekundærfunksjon det blir feil å belaste skolebudsjettet med.

Skoleforsker Thomas Nordahl har ved en anledning gjennomført en undersøkelse som henter materiale fra én kommune. Undersøkelsen sier ikke noe om effekter av skolestørrelse i seg selv, men den påpeker at det er signifikant sammenheng mellom skolestørrelse og elevenes sosiale og faglige utbytte. Disse funnene går i de store skolenes favør.

2.3 Internasjonal forskning

Hovedtyngden av forskningen rundt temaet skolestørrelse og læringsutbytte kommer fra USA, men det er også noe europeisk forskning på området. Det er greiest å ty til metaanalyser, det vil si analyser som oppsummerer en rekke enkeltforskninger på området. Disse forskningsrapportene har kommet med følgende resultat:

«Stor skolestørrelse er bedre i forhold til å nå noen av skolens mål, mens mindre skoler er bedre med hensyn til å oppnå andre av skolens mål. Jo større skolen er, jo bedre blir elevenes faglige resultater og tilstedeværelse på skolen, samtidig er det en tendens til at elevene føler seg mindre knyttet til de større skolene».

Det er relativt få studier som undersøker sammenhengen mellom skolestørrelse og lærernes oppfatninger av skolemiljøet. I studiene som finnes er det en tendens til at lærerne følte noe mindre tilfredshet med læringsmiljøet i de større skolene enn i de mindre skolene. Det var vanskelig å se noen systematiske sammenhenger mellom størrelse og den sosiale kompetansen til elevene.

Den mest aktuelle internasjonale analysen i dag av denne typen er John Hattie's analyse som inkluderer over 50 000 enkeltstudier på skole og som han presenterer i sin bok: *Visible learning. A synthesis of over 800 meta-analysis relating to achievement*. Han har ut ifra sine funn rangert 138 forskjellige aspekter ved undervisning etter hvor effektfulle de er i forhold til skoleelevers læringsutbytte. Skolestørrelse kommer på plass nummer 130 i Hatties analyse. Her er det også igjen viktig å påpeke at skoler på rundt 300 elever regnes som små skoler.

2.4 Læringsresultater

Det fins små og store skoler som scorer relativt høyt både på nasjonale prøver og i Elevundersøkelsen, noen scorer bra på den ene, men under gjennomsnittet på den andre. Det fins også skoler av ulike størrelser som scorer under det nasjonale gjennomsnittet på indikatorene til begge de aktuelle kvalitetsmålene.

Om ikke kvaliteten på tilbudene varierer systematisk med skolestørrelsen er det likevel grunnlag for å si at tilbudet ved små skoler alltid vil være mer sårbart for mer eller mindre tilfeldige variasjoner enn ved større skoler. Av det kan en utlede at større skoler gir større sikkerhet for at tilbudet over tid er godt enn ved mindre skoler. Små skoler faller utenfor målinger både på trivsel og faglige resultater på grunn av dagens regler for personvernsikkerhet. Derfor kan en ikke med sikkerhet si at kvaliteten eller trivselen er god eller dårlig.

Når man ønsker å effektivisere skolestrukturen, bør de løsninger en velger først og fremst ha forbedring av læringsutbyttet hos elevene som siktemål. Det behøver ikke å bety at man velger de dyreste løsningene. Om en vil ivareta den samlede kvaliteten i skolen, bør prinsippet om best mulig kvalitet til lavest mulig pris, være retningsgivende.

2.5 Elevenes psyko-sosiale læringsmiljø

Skolen ved oppvekstsenteret har hatt en stor elevnedgang gjennom de siste årene. Inneværende skoleår, skoleåret 2023-24 er elevtallet totalt for hele skolen på 10 elever. Elevtallet kunne ha vært 15 elever, men fem elever (33% av elevtallet) har søkt seg over til enten Åmot barne- og ungdomsskole eller Åmot Montessori skole. Begrunnelsen for søknadene har vært at miljøet for elevene har blitt for lite og at det ikke er jevnaldrende elever å forholde seg til. I møte med FAU ved skolen kom det frem at foreldre med barn på mellomtrinnet opplever at mangel på jevnaldrende barn er den store utfordringen for å bygge vennskap. Aldersmessig er det elever fra og med 4. trinn som er søkt overført til andre skoler.

Foreldre med elever på småtrinnet ga uttrykk for at de opplever at elevene har et trygt skolemiljø. Bekymringen er knyttet opp mot skoleskyssen til eventuelt Åmot barne- og ungdomsskole med bakgrunn i reiseavstanden.

I møte med de ansatte ved skolen så gis det uttrykk for at elevtallet har blitt så lavt at det begrenser handlingsrommet for å gi et allsidig tilbud til elevene. Gruppene blir for små, og fra å være en todelt skole så går en mot en en-delt løsning. Lærerne peker på at de har tett kontakt med elevene og er trygge på at de gir en allsidig godt faglig tilbud, men de opplever at elevene har for få elever å spille på, noe som igjen gjør læringsmiljøet spesielt sårbart.

I møte med elevrådet gir elevene selv uttrykk for at de er glade i skolen sin, de har et godt forhold til de ansatte og opplever å bli godt ivaretatt. Vi er i en svært heldig situasjon med at vi har lærere med bred faglig kompetanse og som, over tid, har hatt sitt arbeid ved skolen. På tross av dette så er det grunnlag for bekymring når 33% av elevene har, gjennom de to siste årene, blitt søkt overført til andre skoler (ÅBUS/ Åmot Montessori skole).

Dersom skolen ved Osen oppvekstsenter blir vedtatt nedlagt så blir det viktig å bruke tid på å forberede elevene på overgangen til Åmot barne- og ungdomsskole evt. Åmot Montessori skole, for de som vil velge dette. Det vil legges opp til jevnlike skolebesøk slik at elevene blir både godt kjent med skole og klassen de skal gå i. Likeledes må det også tilrettelegges for en best mulig skyssordning, noe som beskrives i kap. 4.

2.6 Barnets beste-vurdering

Barnets beste» er et vidt begrep som står sterkt i vurdering av hvordan utdanningstilbudet skal og bør organiseres.

«Barnets beste er et rettslig prinsipp som skal sikre at barns interesser løftes frem og vektlegges når det tas stilling til spørsmål som har betydning for barn. Barnets beste er et viktig prinsipp i FNs barnekonvensjon. I 2014 ble prinsippet også tatt inn i Grunnloven § 104. Prinsippet bygger på en anerkjennelse av at barn kan være sårbare. Barn er dessuten selvstendige individer. Dette gjør det nødvendig med en mekanisme som sikrer at ett eller flere barns interesser ikke blir oversett i møte med andre hensyn og interesser, for eksempel interessene til foreldrene eller offentlige myndigheter.

En skolenedleggelse kan være en stor inngripen i et barns liv. Nærhet, trygghet og forutsigbarhet er ofte viktige faktorer for en god oppvekst, noe en gjerne opplever ved å gå på skole i nærmiljøet. På den andre siden kan det også være utfordrende at både det sosiale og faglige miljøet blir lite og sårbart. Utsiktene fremover tilsier heller ikke at det blir flere elever ved skolen. En stor andel, 33% av foreldrene, har også søkt sine barn vekk fra Osen til andre skoler (Åbus og/eller Åmot Montessori). Dette gjør det gjenværende miljøet enda mindre og mer sårbart. Ved Osen får elevene færre muligheter til å få en venn og lekekamerat. Hvis koblingene ikke fungerer kan utenforskap og isolasjon raskt bli konsekvensen.

Konklusjonene fra forskningsfeltet er hovedsakelig at skolestørrelse alene i liten grad har betydning for elevenes trivsel, faglige resultater og utvikling og omfanget av mobbing. Ut fra samtaler med ansatte og foreldrerepresentanter ser det ut til at skolen har lyktes med å etablere et godt skolemiljø der de 10 elevene på skolen ser ut til å trives. Dette er selvsagt sårbart siden det er så få elever å spille på.

Overflytting til andre skoler har resultert i at det er færre elever ved Osen skole. En stor andel av elevgrunnetil Osen skole er søkt over til andre og større skoler. Prognosene for fremtidig elevtall viser fortsatt en elevnedgang.

Behovet for utvidet sosial omgang med flere jevnaldrende enn det i dag er ved Osen skole mener vi er viktig for konklusjonen om hva som er barnets beste.

Vår konklusjon og vurdering er at det over tid vil være barnas beste å gå på en større skole enn Osen er i dag.

2.7 Profesjonsfelleskap- kompetanse

Overordnet del av læreplanen beskriver prinsipper for skolens praksis og et av områdene er det profesjonsfaglige fellesskapet. Skolen skal være et profesjonsfaglig fellesskap der lærere, ledere og andre ansatte reflekterer over felles verdier, og vurderer og videreutvikler sin praksis. Skolen skal møte elevene med tillit, respekt og krav, og de skal få utfordringer som fremmer danning og lærelyst. For å lykkes med dette må skolen bygge et godt læringsmiljø og tilpasse undervisningen i samarbeid med elevene og hjemmene. Det krever et profesjonsfelleskap som engasjerer seg i skolens utvikling.

Lærere og ledere utvikler faglig, pedagogisk, didaktisk og fagdidaktisk dømmekraft i dialog og samhandling med kolleger. Utøvelse og utvikling av det profesjonelle skjønnet skjer både individuelt og sammen med andre. Alle ansatte i skolen må ta aktivt del i det profesjonelle læringsfellesskapet for å videreutvikle skolen. Det innebærer at fellesskapet reflekterer over verdivalg og utviklingsbehov, og bruker forsknings- og erfaringsbasert kunnskap og etiske vurderinger som grunnlag for målrettede tiltak. Velutviklede strukturer for samarbeid, støtte og veiledning mellom kolleger og på tvers av skoler fremmer en delings- og læringskultur.

I 2017 ble kravet om at undervisningspersonalet må ha relevant kompetanse i de fagene der de skal undervise, forsterket. Kravet er konkretisert i §§ 14-2 og 14-3 i forskrift til opplæringsloven. For å

undervise i norsk, samisk, norsk tegnspråk, matematikk eller engelsk på barnetrinnet kreves det at lærer har minst 30 studiepoeng som er relevante for faget.

Fra høsten 2017 ble grunnskolelærerutdanningen en femårig masterutdanning. Den ene utdanningen retter seg mot 1.-7. trinn med vekt på begynneropplæring, mens den andre retter seg mot 5.-10. trinn. Studenter i grunnskolelærerutdanningen, 1.-7. trinn, vil normalt ha tre til fire undervisningsfag. Alle studenter må ha minst 30 studiepoeng i norsk og matematikk. Studenter på 5.-10. trinn vil normalt ha to til tre undervisningsfag, og studentene må ha minst 60 studiepoeng i norsk og matematikk I og II. Undervisningsfag III er normalt på 30 studiepoeng.

Med dette kan man si at allmennlærerens tid er forbi. Studentene vil i framtiden uteksamineres med masterfordypning i enten begynneropplæring, ett undervisningsfag eller i pedagogikk/spesialpedagogikk.

Dette vil få stor betydning for drift og da særlig av små skoler. Vi har i dag lærere i Osen som har et godt og bredt faglig grunnlag. Dersom disse skulle slutte vil vi sannsynligvis rekruttere lærere med færre fag i sin utdanning. Dette vil bety at vi må ha flere personer for å dekke opp overfor de krav som stilles til skolen. Dette vil føre til økte kostnader og bakteppet er også at det allerede er krevende å rekruttere kvalifiserte lærere til Åmot.

3.0 Økonomi

Bakgrunnen for å utrede eventuell nedleggelse av skoledelen ved Osen oppvekstsenter er ikke begrunnet i økonomisk innsparing, men i dette kapittelet vil vi belyse hvilke ressurser som i dag brukes og som eventuelt kan benyttes på en annen måte for å styrke oppvekstmiljøet i Åmot.

3.1 Budsjett 2024

Samlet budsjett for oppvekstsenteret	5 758 000
Budsjett skole/sfo	3 666 549
Barnehage	1 990 332
Leie av Osvang (til bruk for kroppsøving)	101 119

- Det er fire lærerårsverk totalt for skoledelen inklusiv rektor.
- Det er tre faste årsverk, 2 fagarbeidere og ped. leder knyttet opp mot barnehage og SFO. Noe av disse ressursene brukes også i skolen og da særlig opp mot elever med behov for et mer tilrettelagt tilbud.
- Totalt 7 årsverk på oppvekstsenteret. (Vikariat erstatter nå det ene årsverket).

3.2 Driftskostnader

Driftskostnader på Osen oppvekstsenter siste tre år. Kostnadene inkluderer blant annet forsikring, strøm/oppvarming, driftsmateriell og serviceavtaler. De inkluderer ikke egne timer samt eventuelle investeringsprosjekter.

Osen oppvekstsenter

År	Driftskostnad kr eks mva
2023	361 000,-
2022	746 000,- *
2021	343 000,-

*Økningen fra 2021 til 2022 skyldes i hovedsak økte strømkostnader

For 2023 utgjør dette en driftskostnad eks timer og investering på ca. kr 160/kvm da er alle etasjer medtatt i areal, til tross for at de ikke brukes fullt ut. Energiforbruket ville vært høyere med 100% bruk.

Holthe-nøkkelen er en standard som angir nivået for hva som bør brukes på drift og vedlikehold (DV) pr år/kvm på generell basis. Her ligger middelverdien på kr 180,-/kvm.

Dvs. at vi for 2023 har ligger under snitt på drift og vedlikehold i Osen. Det behøves oppgradering av uteområdene inkludert lekeapparater, oppgradering av kunst og håndverksrommet og avskjerming av offentlig vei fra skoleområdet. Det er også behov for endring på kjøkkendelen i barnehagelokalitetene.

Til sammenligning er tallene slik for Åmot barne- og ungdomsskole (barneskoledelen/gamle Rena skole

Åbus-Barneskoledelen/tidligere Rena skole	
År	Driftskostnad kr eks mva
2023	1 062 000,-
2022	2 042 000,- (økte strøm kostn,)
2021	1 167 000,-

Dette utgjør en driftskostnad eks timer og investering på ca. kr 320,-/kvm.

Åbus har også et betydelig behov for investeringer de nærmeste årene.

3.3 Mulighetsrommet- økonomi

Budsjettet for skoledelen ved oppvekstsenteret for 2024 er på 3,66 millioner. Dagens skoleskyss er ikke inkludert i disse tallene. Ved en eventuell nedleggelse av skolen vil kommunen få et årlig nedtrekk på sin ramme fra statlige overføringer på kroner 540. 000,-

Dette betyr at mulighetsrommet for alternativ bruk av ressursene/eventuelt en innsparing vil totalt dreie seg om et anslag på 2 til 2,5 millioner årlig innsparing/evt. annen bruk. Her er et styrket skystilbud til de elevene som blir berørt av en eventuell nedleggelse inkludert. Dette blir nærmere belyst i kapittel 4.0, Skoleskyss.

Bakgrunnen for kommunestyrets vedtak om å utrede en eventuell nedleggelse av skoledelen er, som tidligere sagt, ikke begrunnet i en økonomisk innsparing. Likevel har kommunen et bakteppe med at elevtallet er nedadgående, noe som gir reduserte statlige overføringer. Kommunestyret kan velge å benytte frigjorte midler fra en eventuell nedleggelse til å styrke oppveksttilbudet i kommunen. Dette

kan være å styrke Åmot- barne- og ungdomsskole gjennom økt bemanning, det kan spesifikt benyttes til å styrke mulighetene for å opprette alternative læringsarenaer med fokus på mer praktisk opplæring. Her er det også igangsatt et utredningsarbeid som skal til politisk behandling i løpet av våren 2024.

Nedgangen i barn/folketallet vil kunne føre til reduserte fritidstilbud i nærmiljøet. Det er færre til å skape allsidige aktiviteter, noe som gjør at barn og unge må søke ned til Rena for å delta i blant annet idrett og kulturaktiviteter. Her bør en, ved en eventuell skolenedleggelse, tilrettelegge for deltakelse på aktiviteter etter skoletid på Rena som vil gi elevene et mer helhetlig tilbud.

4. Skoleskyss

Retten til skoleskyss er hjemlet i opplæringsloven, § 7-1. For å ha rett til gratis skoleskyss, må elever i 1. klasse ha mer enn 2 km skolevei. Elever på 2. – 10. trinn har rett på skoleskyss dersom skoleveien er lenger enn 4 km. Skoleveien skal måles fra inngangsdøren der eleven bor til inngangsdøren på skolen etter korteste farbare vei. Elever som har særlig farlig eller vanskelig skolevei, har rett til gratis skyss uten hensyn til veilengde.

Funksjonsfriske barn har ikke rett til skyss til og fra skolefritidsordningen. Dette gjelder selv om barnet har rett til skyss til og fra skolen. Det framgår av Ot. prp. nr. 60 (1997-1998) side 5 at: «Etter dagens regelverk har barna ikke rett til skyss til og fra skolefritidsordningen. Det er i dag opp til kommunen og fylkeskommunen om det blir lagt til rette for at barna som deltar på skolefritidstilbudet, gis tilbud innen skoleskyssordningen.».

Det vil derfor være opp til kommune/fylkeskommune hvordan skyssopplegget organiseres.

For dagens elever ved Osen oppvekstsenter vil maksimal reisevei mellom hjemmet og Åmot barne- og ungdomsskole ikke overstige 38 km. Det vil være svært viktig å tilrettelegge for en mest mulig effektiv skyssordning i samarbeid med Innlandet trafikk. Det bør også legges til rette for at elevene som berøres av en eventuell skolenedleggelse får tilrettelagte ordninger på Åmot barne- og ungdomsskole, dette være seg i regi sfo, leksehjelpsordning, etc.

I møte med FAU og elevrådet kom det tydelige tilbakemeldinger på at både elever og foreldre, er bekymret for at reisetiden, særlig for de yngste elevene vil det ta lang tid. Det vil derfor være svært viktig at kommunen selv også bruker egne midler for å sikre et best mulig skyssstilbud for elevene tilhørende Osen. Her kan det være aktuelt å ha to bussavganger etter skoletid. Dette er tilpasninger som en kan gjøre i samarbeid med hjemmet. Det er viktig å opprette en skyssordning som er trygg og forutsigbar for elever og foresatte.

4.1 Endring av kretsgrenser/inntaksområde

Opplæringsloven § 8-1 første ledd første og annet punktum lyder slik:

§ 8-1. Skolen

Grunnskoleelevane har rett til å gå på den skolen som ligg nærast eller ved den skolen i nærmiljøet som dei soknar til. Kommunen kan gi forskrifter om kva for skole dei ulike områda i kommunen soknar til.

Første punktum fastslår det såkalte nærskoleprinsippet. Det betyr at grunnskoleelever skal ha rett til å gå på den skolen som ligger nærmest eller den skolen i nærmiljøet som de sogner til. Annet

punktum gjelder for saksbehandlingen, og åpner for at den enkelte kommunen kan gi kommunale forskrifter om hvilke skoler de ulike områdene i en kommune skal sogne til. Slike forskrifter angir såkalte kommunale skolekretsgrenser. Også disse må ivareta nærskoleprinsippet.

Ved en eventuell nedleggelse av skoledelen av Osen oppvekstsenter vil skolekretsgrensene for Åmot endres til ett inntaksområde for hele kommunen. Det vil da bli Åmot barne- og ungdomsskole som blir definert som nærskolen for alle barn bosatt i Åmot. I tillegg har Åmot en privat skole, Åmot Montessori som har hele landet som sitt inntaksområde.

Det vil også kunne være aktuelt å kjøpe skoleplasser i Trysil, primært på Jordet skole, for de elever som bor slik at dette vil være det mest hensiktsmessige for elever og foresatte.

5. Barnehage

Inneværende år, barnehageåret 2023/24 har barnehagen ved oppvekstsenteret totalt 5 barn. Fra og med høsten 2024 går ett av barna over i skolen og dersom det ikke kommer nye barn til Osen så vil barnehageantallet være 4 barn. Barnetallet videre er usikkert, men en ser at antallet vil kunne reduseres ytterligere dersom ikke det kommer nye barn til.

Åpningstiden er fra kl. 07.00 – 16.30. Barnehagen har tre ansatte. Barnehagen er også samordnet med skolefritidsordningen.

5.1 Opprettholdelse av barnehagen i Osen

Det er viktig å opprettholde et barnehagetilbud i Osen, enten i privat eller kommunale regi. Det er lang avstand til nærmeste barnehage, så dette ser ikke ut til å være et alternativ. I denne utredningen legges det opp til at kommunal barnehagedrift opprettholdes også fra høsten 2024.

Det er meldt interesse om å starte opp en gårdsbarnehage i Osen, noe som kan være et alternativ, men det er ikke realistisk at et slikt tilbud kan være på plass fra og med høsten 2024. Det kan også være andre alternativer, f.eks. opprettelse av en familiebarnehage. Dette er tilbud som bør utredes parallelt med at den kommunale barnehagen består innenfor dagens lokaler eller evt. andre egnede lokaler.

6. Medvirkning og dialog

6.1 Møte med Foreldrerådsutvalget (FAU) den 05.01.2024

Deltakere:

- Christina Torsteinsen, FAU
- Charlotte Bekkevold, FAU
- Caroline Snerten, FAU
- Kine Kolobekken, FAU
- Kristin Paulsen, rektor
- Tord Arnesen, sektorleder for oppvekst og kultur

Tema:

- *De foresattes meninger vedr. forslag om å utrede en eventuell nedleggelse av skoledelen ved Osen oppvekstsenter.*

Foreldrerepresentantene har forståelse for at det er igangsatt en utredningsprosess for å vurdere en eventuell nedleggelse av skolen. De gir uttrykk for at de har stor tillit til leder og de ansatte ved oppvekstsenteret. Det er læremessig et veldig bra tilbud for elevene i skolen. Barna har lite å spille på sosialt, dette gjelder særlig de eldre elevene. De yngste elevene trives veldig godt på skolen. En representant ga tydelig uttrykk for at det er et lite miljø for de eldste elevene. *Barna har lite å spille på sosialt, og det blir tydeligere jo høyere opp i klassetrinn de kommer.*

FAU er bekymret for at reisetiden for elevene blir lang og slitsom dersom elevene må ned til Rena for å gå på skole.

Representantene i FAU er også entydige i at barnehagetilbudet må bestå. De gir også uttrykk for at det vil være uheldig for bygda om skolen legges ned.

6.2 Møte med elevrådet den 05.01.2024

Deltakere:

- Jørgen Kolobekken, elevrådet
- Leja Norvilaite, elevrådet
- Kristin Paulsen, rektor
- Tord Arnesen, sektorleder for oppvekst og kultur

Tema:

- *Elevrådets meninger vedr. forslag om å utrede en eventuell nedleggelse av skoledelen ved Osen oppvekstsenter.*

Elevrådsrepresentantene representerer elevene ved skolen. De har gjennomført samtaler med elevene og de uttalelsene de kommer med i møtet er med bakgrunn i hva elevene ved skolen ønsker å formidle.

De gir uttrykk for at det er gøy å gå på skolen, her kan de gjøre mye morsomt. De lærer mye og gjør mye ute. Elevene er glade i lærerne sine. De sier også at det er et godt lekemiljø og ønsker ikke at skolen legges ned. De sier det vil bli rart å starte på Åmot barne- og ungdomsskole, det kan bli litt skummelt med mange nye elever, dette gjelder særlig for elevene på småtrinnet. Noen elever deltar på aktiviteter på Rena og kjenner flere av elevene på Åbus, mens andre kjenner ingen eller få elever.

Elevrådet er bekymret for reiseveien dersom de må til Rena, de er redde for at skoleskyssen blir lang og slitsom. Blir det buss eller drosje, spør elevene om? De lurte også på hvordan skolefritidsordningen vil bli dersom de må bytte skole.

Elevrådet spør også om hva som vil skje med skolebygget i Osen dersom skolen legges ned?

6.3 Møte med personalet

Møtet ble avholdt den 08.01.2024. Møtet var todelt, i første del deltok personalet i barnehage i møte med rektor/ styrer og sektorleder. De ansatte i barnehage (sfo), gir uttrykk for at de har en god arbeidsplass med høy trivsel. Det er et lite og oversiktlig miljø, men de er bekymret for barne- og elevnedgangen ved oppvekstsenteret. De ansatte mener barna har et trygt og godt tilbud, men ga uttrykk for at et så lavt barnetall som det nå er gjør både barnehagen og skolen sårbar. De ansatte er også bekymret for sin fremtid dersom oppvekstsenteret skulle bli nedlagt.

Sektorleder var tydelig på at de ansatte vil bli godt ivaretatt og ved en nedleggelse vil de få tilbud om tilsvarende stilling i kommunen. Det er ingen faste ansatte som vil bli oppsagt som følge av en eventuell nedleggelse.

I møtet med personalet ved skolen ble det gitt uttrykk for stor trivsel og godt kollegialt samarbeid. Flere av de ansatte har vært mange år i oppvekstsenteret og lærerne gir uttrykk for at de trives med å arbeide på en fådelt skole. På tross av dette så er de bekymret for elevtallsutviklingen. Elevantallet har blitt svært lavt og de ser at dette begrenser mulighetene for aktiviteter som de tidligere hadde kunnet gjøre da elevgruppen var større. Elevene har få eller ingen medelever på samme alder å spille på, men de ansatte jobber kontinuerlig for å tilrettelegge best mulig, både faglig og sosialt.

De ansatte gir uttrykk for at de er glade i arbeidsplassen sin og sier at en eventuell nedleggelse er følelsesmessig utfordrende. De vet de vil bli ivaretatt som ansatte i kommunen, men gir likevel uttrykk for en usikkerhet med tanke på hva som skjer videre som følge av et eventuelt vedtak om nedleggelse. På tross av dette så uttrykkes det også forståelse for at prosessen om en eventuell nedleggelse er igangsatt.

6.4 Drøfting med de hovedtillitsvalgte

Utredningen er gjennomgått og drøftet med de hovedtillitsvalgte fra Utdanningsforbundet og Fagforbundet. Her er hovedfokuset ivaretagelse av de ansatte. Eventuelle synspunkter til utredningen vil eventuelt komme i den åpne høringen som gjennomføres før saken går til videre behandling i Hovedutvalget for oppvekst og kultur samt deretter til endelig behandling i kommunestyret.

7. Konklusjon

I denne utredningen konkluderes det med at det ikke er forsvarlig å opprettholde skoledelen ved Osen oppvekstsenter.

Det er lite eller ingen forskning som konkluderer med at skolestørrelse har betydning for elevenes læringsutbytte. Det er også et svært sterkt signal at flere foresatte har valgt å søke overføring til andre skoler i kommunen. Her argumenteres det med det psykososiale miljøet med mangel på jevnaldrende elever å være sammen med. Det er det lave elevantallet og den sårbarhet dette fører til for elevene, særlig med fokus på det psykososiale miljøet, som er hovedargumentet for forslaget om nedleggelse av skolen.

Frem til nå har vi hatt et stabilt personale ved skolen. Likevel er skolen blitt så liten at det gjør det vanskelig å etablere profesjonelle læringsfelleskap ved skolen. Størrelsen gjør skolen svært sårbar, både faglig og sosialt. Elevtallsutviklingen ser heller ikke ut til å styrke seg i årene fremover.

1. Med bakgrunn i den lave elevtallsutviklingen, som har ført til et svært sårbart psykososialt miljø for elevene, foreslås det å legge ned skoledelen ved Osen oppvekstsenter med virkning fra høsten 2024. Elevene i skolen overføres til Åmot barne- og ungdomsskole. For de foreldre som eventuelt ønsker å søke Åmot Montessori så er det et valg de kan gjøre. Her vil kapasiteten ved skolen avgjøre om det kan gis skoleplass eller ikke. Det åpnes også for kjøp av skoleplasser i Trysil for de elever dette vil være mest hensiktsmessig for.
2. Inntaksområdet endres til ett for kommunen. Åmot barne- og ungdomsskole blir nærskolen for hele kommunen.
3. Dagens barnehagetilbud opprettholdes, men det skal utredes videre om muligheten for å opprette en privat barnehage, dette være seg en gårdsbarnehage eller evt. andre alternativer.
4. Barnehagen fortsetter sin drift i dagens lokaler. Andre egnede lokaler vurderes brukt til formålet videre. Endringer som følge av evt. private løsninger samt endrede lokaler kommer som egen sak til kommunestyret.

8. Referanser

- Osen bygdebok
- Telemarskforskning
- John Hattie
- Trøndelag fylkeskommune
- Utredning av skolestruktur i Tingvoll kommune
- Utredning av skolestruktur i Elverum kommune
- Telemarskforskning
- Thomas Nordahl
- Utredning av skoledrift ved Sollia skole